

Ольга Стефанишин, д. е. н.

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

МОЛОДІЖНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ІНСТИТУЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Olha Stefanyshyn, ScD in Economics

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

YOUTH ENTREPRENEURSHIP: INSTITUTIONAL AND FINANCIAL STRENGTHENING OF ITS DEVELOPMENT IN UKRAINE

It is determined that the structural reform of national economy involves the creation in Ukraine of basic economic complex of internal development and institutional architectonics that corresponds to it, which will become the basis for the development of domestic market, changes in the game rules in the economy and society, solving social problems and increasing export potential on a progressive structural basis. It is emphasized that the formation mechanisms of balanced structural development will solve the main problems: human reproduction, infrastructure development and creation of conditions for innovative progress (education, science, innovations).

The task of a state is institutional and financial stimulation of innovative enterprises taking into account of national peculiarities and world experience, which will result in significant achievements in sustainable development of Ukraine. The features of innovation youth entrepreneurship and factors of its development in the conditions of postindustrial economy formation are determined.

The content of main directions of such improvement is revealed: active formation of personality of Ukrainian entrepreneur; development of entrepreneurial education of Ukraine (traditional and online education); increasing the responsibility of business for youth training in entrepreneurship (introduction of modern bachelor programs, joint training centers, training programs with Data Science); definition of promising spheres of youth entrepreneurship (IT industry and high-tech industrial parks).

The expediency of financial incentives for entrepreneurship development by attracting financial resources through public financing (crowdfunding), primary public placement of shares, private placement of shares, and ICO) has been argued.

Keywords: entrepreneurship, entrepreneurial risk, youth entrepreneurship, initial public offering, IT-industry, IPO, ICO.

Постановка проблеми. Структурне реформування національної економіки передбачає створення в Україні базового господарського комплексу внутрішнього розвитку та інституціональної архітекtonіки, що відповідає йому. Вони стануть основою розвитку внутрішнього ринку, зміни правил гри в економіці та суспільстві, вирішення соціальних проблем і нарощування експортного потенціалу на прогресивній структурній основі. Механізмами формування основ збалансованого структурного розвитку повинні бути: 1) оцінювання реальних потреб населення, суб'єктів господарювання та держави, з одного боку, матеріальних і людських ресурсів – з іншого; 2) забезпечення відповідної монетизації цих потреб і рух ресурсів для їхнього задоволення, що передбачає зміну парадигми і механізмів грошово-кредитної та фіскальної політик. Це дасть можливість вирішити основні завдання із розв'язання базових проблем відтворення життєдіяльності людей,

розвитку інфраструктури та створення умов для інноваційного поступу (освіта, наука, інновації).

Формування інноваційного типу розвитку вітчизняної економіки означає поєднання як інституційних, так і структурних підходів, ринковості та реципрокності, свободи підприємницької діяльності й участі держави, що сприятиме формуванню соціально відповідального суб'єкта, зацікавленого в прогресивних змінах¹. Звідси доцільно державі стимулювати інституційно і фінансово формування прошарку інноваційних підприємців з врахуванням національних особливостей та світового досвіду. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку інноваційного підприємництва проаналізовано в працях українських учених-економістів². Проте в їх дослідженнях не розкрито сутність молодіжного підприємництва та чинників його поступу в контексті цифрової економіки.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у визначенні особливостей інноваційного молодіжного підприємництва і чинників його розвитку в умовах формування постіндустріальної економіки.

Виклад основного матеріалу. Підприємництво як вид економічної діяльності існувало майже завжди. Аналізуючи суть підприємництва, варто виокремити три головних його компоненти: 1) підприємництво є особливим видом господарської діяльності, спрямованим на виробництво економічних благ з метою отримання прибутку; 2) підприємництво є визначеним стилем і типом поведінки, що охоплює пошук нетрадиційних рішень, масштабність та ризик тощо; 3) підприємництво — це особлива функція в національній економіці, яка забезпечує розвиток і вдосконалення господарського механізму, створення інноваційного середовища, загальне збагачення людини.

Головною діючою особою у підприємстві є підприємець. Він є творчою людиною, яка спроможна досягти комерційного успіху на законних підставах. Підприємницький ризик ґрунтується головню на свідомому розумінні ситуації, на знаннях, економічному мисленні.

Підприємництво – це не лише бажання отримати зиск, а й спосіб мислення ініціативної людини, яка швидко мобілізує наявні економічні ресурси на організацію виробництва в певній прибутковій галузі. Характерні риси підприємливої людини: спроможність побачити проблему; виявити ініціативу щодо її вирішення; прийняти рішення; сміливо йти на ризик; розуміти ринок та його розвиток, розробити власну стратегію і тактику; створити певну організацію; керувати людьми; впроваджувати нововведення; доводити проблему до кінцевого вирішення і здобути підприємницький успіх. Однак, нині в Україні створене непрозоре бізнес-середовище, яке є звичним і навіть комфортним для лідерів вітчизняного бізнесу, що дозволяє їм успішно функціонувати, не обтяжуючи себе якими-небудь нововведеннями. Це головна причина неінноваційності великого українського бізнесу, тому у цих перетвореннях вирішальна роль належить саме інноваційному підприємцю (за Й. Шумпетером), який з'єднає підприємницьку діяльність з новаторством і творчістю³. П. Друкер також акцентував, що підприємці привносять інновації, які є специфічним інструментом підприємництва⁴. Якщо цього немає, то конкуренція штучно пригнічується, підприємницьке середовище стає непрозорим, стимули до інноваційної поведінки в бізнесі зникають. Отже, актуальним в країні постає завдання

¹ Гриценко, А. (2016). *Українське економічне диво*, або Куди ведуть реформи?. <<http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayinske-ekonomichne-divo-abo-kudi-vedut-reformi-.html>>.

² Бажал, Ю.М. (2016). Місце і роль малого бізнесу в інноваційній моделі економічного розвитку. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2016_9_6>; Сизоненко, В.О. Еволюція підприємництва в контексті інституціональної теорії. <http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/sizonenko-v-entrepreneurship-development-n-a-context-of-the-institutional-theo_18589.pdf>.

³ Шумпетер, Й.А. (2008). *Теорія економічного розвитку*. Москва: Ексмо.

⁴ Друкер, П. (2007). *Бізнес і інновації*. Москва: ООО И.Д. Вильямс.

з інституційного та фінансового стимулювання поступового збільшення частки економічно активного населення з інноваційним потенціалом, тобто підприємців.

У звіті Всесвітнього економічного форуму «Готовність до майбутнього виробництва 2018» найбільш висока оцінка дана людському капіталу України – 34-е місце. А найнижча – привабливості нашої країни для талановитих фахівців, 90-е місце (з 100 рейтингованих країн)¹. Проте в українській переробній промисловості простежується невпинне зниження питомої ваги високотехнологічної продукції: з 4,6% у 2014 році до 4,3% у 2016 році. Частка середньо-високотехнологічної продукції теж знизилась з 15% до 13,5%². Таким чином, Україна опинилась серед країн, чиї торгівля, інфраструктура та технологічний розвиток не готові до майбутнього збільшення та розвитку виробничих потужностей³.

Актуалізує розвиток підприємництва в Україні також посилення напруженості із працевлаштуванням, зумовлене зниженням рівня зайнятості населення до 55,2% у 2017р. та зростання офіційного безробіття до 10,1% (за методологією МОП) (безробітні становлять 1,8млн осіб економічно активного населення, з них молоді люди – понад 23%)⁴. Значна різниця в оплаті праці у державних і недержавних підприємствах теж призводить до переорієнтації молоді на працю у приватному секторі національної економіки.

На нашу думку, в сучасній економічній науці варто розрізнити молодіжне і зріле підприємництво, яким характерні певні особливості. Так, молодіжному підприємству властиві такі риси: легка адаптація до нових соціально-економічних умов; особлива активність у розвитку приватного сектора економіки (мікро-, мале і середнє підприємство); новаторська сутність; великі можливості у новітніх сферах діяльності. До молодіжного підприємства в Україні відносимо підприємницьку діяльність молодих людей до 35 років. Головний сектор діяльності молодих підприємців – це сфера ІКТ та високотехнологічні галузі переробної промисловості, а основними чинниками його прискореного розвитку, в тім числі і фінансовими, є, передусім:

А. Активне формування особистості українського підприємця, оскільки згідно з теорією «вроджених здібностей» вважається, що генетичну схильність до підприємництва виявляє не більше 5–7% від населення країни. Однак підприємницький хист, як засвідчує практика та емпіричні дослідження, можна також сформувати через систему професійної освіти у людей, мотивованих підприємством. Оскільки економіка України є ринковою, то важливого значення набуває створення сприятливих умов у суспільстві для появи широкого прошарку інноваційних підприємців. З цього приводу заслуговує на увагу соціопсихологічний підхід Девіда Мак-Клеланда, який стверджує, що набутий досвід у дитинстві формує «потреби у досягненнях». Цей чинник, на його думку, відповідає за економічне зростання або економічний занепад країни. Теорія «потреби у досягненнях». Мак-Клеланда порушує важливі методологічні питання, пов'язані з вихованням і навчанням молоді підприємливості.

Зазначимо, що психологічні підходи до підприємництва доповнюються соціологічними (зосереджені на системних змінних: структурних, культурних, екологічних), де інституційні чинники є головними для підприємницької діяльності (М. Вебер, В. Зомбарт та ін.). Сучасна інтеграція психологічних та соціологічних поглядів на розвиток та інституалізацію підприємництва відображена в соціетальній психіці, яка дає змогу порівняти суспільства з різним ступенем економічного розвитку.

Інституалізації підприємництва у Західній Європі сприяли такі психологічні властивості суспільств: прагматичність, екстравертність, інтенціональність, інтернальність,

¹ Звіт Всесвітнього економічного форуму “Готовність до майбутнього виробництва 2018”.

<<https://mind.ua/publications/20180876-do-majbutnogo-ne-gotovi-vef-ociniv-virobnichij-potencial-ukrayini>>.

² Сайт Державної служби статистики України. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

³ Сайт Державної служби статистики України. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

⁴ Сайт Державної служби статистики України. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

інтуїтивність. Підприємницька діяльність – це передусім вияв людської активності. Основою активності є мотивація. Дослідження мотиваційних спонукань до підприємництва в постіндустріальних суспільствах свідчить, що мотиви заробити гроші, досягти власного матеріального добробуту наявні в системі стимулів до підприємництва, але відіграють лише допоміжну роль. Українських громадян підприємництво приваблює як можливість діяти самостійно, нагода проявити себе і свої здібності, а також шлях досягнення високого рівня життя. На підприємницьку діяльність значною мірою впливають внутрішні прагнення молоді виявити себе у новій сфері діяльності і чинники зовнішнього середовища, які створюють необхідні умови для розвитку підприємницької ініціативи (соціально-економічні, організаційно-правові й технічні).

Сприятливе зовнішнє середовище дає змогу завдяки підприємницькій активності зреалізувати мотиви, здібності молоді, її творчий потенціал, а творчий компонент визначає інноваційну сутність підприємництва. Інновацію в широкому розумінні цього поняття розглядаємо як діяльність, спрямовану на створення і поширення нових видів економічних благ. У вузькому – інновацію пов'язуємо з функцією дослідження і виробничого засвоєння (впровадження нововведень).

Підприємництво як інноваційний процес забезпечує вищий рівень економічного розвитку країни. Підприємницькі інновації дають змогу розкрити творчий потенціал молодої людини, бо його реалізації сприяє інноваційний тип поведінки, заснований на цілеспрямованості дій, спрямованості на результат і досягнення поставленої мети. Для інноваційної поведінки характерне розширення завдань і цілей творчого процесу, вихід за межі традиційного. Саме наявність у суспільстві певної критичної маси молодих підприємців-інноваторів з їх здатністю до активної інноваційної діяльності сприятиме соціально-економічним та технологічним змінам, що особливо актуальним є для поглиблення розвитку постіндустріальних тенденцій у вітчизняній економіці. Адже прояви креативності в підприємстві — це інновації, які створюють нових споживачів і нові ринки, а отже, забезпечують ринкове лідерство.

Сучасне становище молодіжної зайнятості викликає велику стурбованість, бо офіційний ринок як некваліфікованої підліткової праці, так і ринок кваліфікованої молодіжної праці є дуже вузьким. Якщо не розв'язувати проблему державного контролю за зайнятістю молоді, то молодіжна (в тім числі підліткова) злочинність і надалі зростатимуть, оскільки перехід молодих людей до різних форм нерегламентованої діяльності веде до криміналізації суспільства. Крім того, концентрація молодіжної зайнятості в тіньовому секторі, де створюється 47% ВВП, перешкоджає формуванню належної освітньої і професійної підготовки людських ресурсів, зумовлює специфічну систему цінностей, про що яскраво свідчить статистика правопорушень в Україні¹.

Загалом, нині понад 25% молоді віддає перевагу отриманню доходів у сфері нерегламентованої зайнятості, яка є привабливою з погляду мобільності, ризику і не вимагає спеціальної професійної підготовки, а лише певних навиків. Крім того, заробітна плата в структурі доходів населення у другому кварталі 2017р. становила лише 47% і не покриває й половини витрат, і головне, не є гарантованим джерелом отримання доходів для організації повсякденного життя переважної більшості. Також невисоким є обсяг прибутку і змішаного доходу (13,9%), які відображають величину отриманого прибутку суб'єктами підприємницької діяльності, нарахованих відсотків по депозитах та цінним паперам, що надалі актуалізує розвиток сектору малої економіки України².

Б. Підприємницька освіта України. Вищу освіту в галузі підприємництва в Україні можна здобути у державних і приватних навчальних закладах (III—IV рівнів акредитації).

¹ Сайт Державної служби статистики України. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

² Сайт Державної служби статистики України. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Зокрема, з 1999 р. навчальні програми містять спеціальний предмет «Основи підприємництва», «Психологія підприємництва та управління» тощо. Крім того, набуває поширення здобуття бізнес-освіти як другої чи третьої вищої освіти. Значний прошарок української молоді сьогодні навчається у закладах вищої освіти європейських країн, стажуються там і практикують також викладачі.

Вважаємо, що варто запозичити позитивний світовий досвід для фінансування вітчизняної освіти. Адже вищу освіту молодь могла б або оплачувати самостійно, або у разі вступу до вузу автоматично одержувати кредит на навчання від державної фінансової установи. При цьому доцільно використовувати систему знижок із кредитної заборгованості за відмінне навчання, досягнення тощо. Після завершення навчання, приступивши до роботи, молода людина впродовж кількох років (плата не має перевищувати 15% її доходу) повертає кредит. Це допоможе молоді ставати відповідальнішою за свою освітню діяльність без збільшення обсягів фінансування.

Поряд з цим, необхідно також використовувати сучасну форму громадського фінансування (краудфандинг) вітчизняної інтегральної освіти (у традиційній та онлайн формах). Так, шляхом проведення 2-ї краудфандингової кампанії в Україні Prometheus за 40 днів у липні 2016р. зібрав 515 тис. грн на запуск пілотного проекту змішаного навчання у кількох українських університетах в різних містах України. Зібрані кошти витратять на створення та переклад нових масових безкоштовних онлайн-курсів від провідних викладачів України та світу: від циклів програмування та аналізу даних до курсів з цифрового маркетингу та критичного мислення. Студенти будуть дивитися лекції найкращих викладачів країни та світу і виконувати завдання онлайн, а у ВНЗ працюватимуть над практичними заняттями і складатимуть іспит. Таким чином, знання з усього світу стануть доступними українській молоді¹.

В. Відповідальність бізнесу за підготовку молоді до підприємництва. Важливою підмогою у царині поширення і поліпшення якості національної підприємницької освіти та наближення її до вимог сучасної практики, вважаємо, була б реалізація ідеї відповідальності бізнесу за підготовку кадрів. Однак, вона є недостатньою в Україні, бо у 2015р. задіяними є лише 30% загального потоку студентів здебільшого з провідних університетів і основними напрямками співпраці підприємств з українськими ВНЗ залишаються: допомога в організації стажування студентів (71,0%), залучення студентів до роботи на підприємстві (32,0%), індивідуальний підбір молодих фахівців за заявкою підприємства (18,0%), укладення договорів про контрактно-цільову підготовку фахівців (17,0%) тощо².

До того ж для практики співпраці бізнесу й сфери освіти в Україні не характерні довгострокові ініціативи (спільні наукові напрацювання, комерціалізація їх, сприяння підприємницьким ініціативам), що не дає змоги відтворити потреби бізнес-середовища, – наголошують експерти³.

Незважаючи на високі позиції України за рівнем охоплення населення вищою освітою (14-те місце зі 140 країн, після Греції, США, Фінляндії, Німеччини та ін.), її якість залишається низькою (54-те місце). Найменш розвиненою в Україні є сфера управлінських шкіл (менеджменту, бізнес-шкіл), що призводить до нестачі висококваліфікованих управлінців і неефективності управлінських процесів. Показники професійної підготовки під час роботи вказують на недостатню фаховість кадрів і відсутність постійного підвищення кваліфікації.

¹ Prometheus зібрав 515 тисяч гривень за 40 днів. <<http://www.epravda.com.ua/news/2016/07/25/600297/>>.

² Покідіна, В. Університети та бізнес: міжнародний досвід співпраці та перспективи для України. <<http://costua.com/news/421-college-business-cooperation>>.

³ Eurostat, Global Competitiveness Report (2015-2016). <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016>>.

Успішним у світі прикладом співпраці бізнесу та університетів є співробітництво компанії Siemens з Університетом Лінкольна (Велика Британія) та Трансильванським університетом (Румунія). Задля плідної та ефективної взаємодії корпорація розмістила свої штаб-квартири безпосередньо на базі університетських кампусів, що дає змогу пристосовувати студентів до реальних потреб виробництва. Крім того, за ініціативою Siemens магістратуру Університету Лінкольна доповнено новою програмою¹. Однак компанії інвестують лише в ті наукові галузі, які пов'язані з бізнесом. Загалом, рівень соціальної відповідальності бізнесу в Україні за сферу освіти ще недостатній, за винятком підприємств сфери інформаційно-комунікаційних послуг. Так, одним з головних напрямів роботи Асоціації «ІТ України» є співпраця з профільними факультетами та вузами, спрямована на поліпшення якості освіти і в кінцевому підсумку збільшення кількості студентів. Також провідні українські університети за підтримки ІТ-компаній запускають нові навчальні програми, з сучасними підходами до викладання. Так, в Національному університеті «Львівська політехніка» вже діють бакалаврські програми за спеціалізацією «Інтернет речей» і «Системи штучного інтелекту», в Львівському національному університеті імені Івана Франка – програми з комп'ютерних наук. Наприклад, в НГУУ «КПІ» факультети активно співпрацюють з багатьма ІТ-компаніями (зокрема й з GlobalLogic) з підготовки фахівців, відкриття спільних тренінг-центрів, розвитку інженерного співтовариства на базі бібліотеки КПІ. Аналогічний підхід застосовують в ХНУРЕ факультеті комп'ютерних наук. Інший приклад з Харкова – Харківський політехнічний університет, де планують запускати навчальну програму з Data Science².

Динамічними агентами національної інноваційної системи нині в Україні є високотехнологічні Start-up центри, яких у 2017р. налічувалось 2000 . У 2016 році в країні було укладено близько 80 інвестиційних угод з інноваційними компаніями в обсязі 88 млн дол, а за останні 5 років – понад 400 млн дол³. Зважаючи на те, що соціально відповідальна діяльність будь-якої компанії пов'язана з високими витратами, доступна вона в даний час виключно великим компаніям. Розвиток соціальної відповідальності бізнесу українськими компаніями за сферу освіти ускладнене через прагнення до короткострокових фінансових результатів. Отже, підвищення якості підприємницької освіти у навчальних закладах через оновлення навчальних програм, підготовку і видання сучасних, зокрема електронних підручників, використання сучасних онлайн-лекційних курсів провідних вітчизняних і світових учених для студентів українських ВНЗ та втілення в реальність концепції відповідальності бізнесу за підготовку кадрів сприятиме сталому економічному розвитку країни на основі застосування висококваліфікованої праці.

Д. Перспективні сфери молодіжного підприємництва. Оскільки молодь найшвидше відгукується на нововведення і є високоосвіченою, менше консервативною, то дуже важливим сектором молодіжного підприємництва є сфера високотехнологічних послуг.

Згідно з дослідженнями Factum Group Ukraine стабільно позитивною в країні є динаміка проникнення Інтернету і формування онлайн-аудиторії. За підсумками 2016 року частка регулярних користувачів Інтернету становила (без урахування непідконтрольних та окупованих територій) 63,1% населення держави (21 млн осіб). При цьому 61,3% населення

¹ The Economist Intelligence Unit Report: “Closing the Skills Gap: Companies and Colleges Collaborating for Change”, 2014.

² Оліярник, М. Як ІТ-індустрія України виросте на \$1 млрд, – голова GlobalLogic Ігор Беда <<https://nv.ua/ukr/techno/it-industry/jak-it-industrija-ukrajini-viroste-na-1-mlrd-holova-globallogic-ihor-bida-2451130.htm>>.

³ Мінекономрозвитку підрахувало кількість високотехнологічних стартапів в Україні. УНІАН. <<https://economics.unian.ua/other/2255511-minekonomrozvitku-pidrahuvalo-kilkist-visokotehnologichnih-startapiv-v-ukrajini.html>>.

(20,4 млн осіб) має можливість доступу до Інтернету вдома¹. Крім того, має місце суттєва нерівність у доступі до Інтернету: у м. Києві та в Одеській області забезпеченість населення доступом до Інтернету перевищила 90%, а в Кіровоградській, Луганській та Чернівецькій областях цей показник становить близько 20%².

Позитивні зміни відбуваються в галузі створення програмного забезпечення на замовлення, надання пов'язаних з ним послуг, розроблення стандартизованого комп'ютерного обладнання і його сервісного забезпечення. Всього в рейтингу The 2018 Global Outsourcing 100 є 18 українських технологічних підприємств. У рейтингу відзначені і нові компанії IT-ринку: АМС Bridge, Infopulse, Intellias, Innovacs. Внесок експортної IT-індустрії в загальний ВВП у 2017 році становив 3,3%, а бюджет поповнився на 16,7 млрд грн податків. У доларовому виразі обсяг експорту послуг IT-сектору за рік зріс на 20% – до 3,6 млрд дол³. Крім того, одна особа, зайнята в IT, створює 3-4 додаткових робочих місця в суміжних галузях. Українська сфера інформаційно-комунікаційних послуг займає третє місце в Центральній та Східній Європі за обсягом ринку та кадровим потенціалом і перше місце в Європі та четверте місце в світі за обсягом постачання послуг (після США, Індії та Філіпін)⁴. Кількість фахівців, що працюють у цій галузі, за рік також зросла, кількість вакансій – теж. За даними порталу DOU, вперше з докризових 2007-2008 рр. ринок цієї категорії зріс на 27% – до 126,9 тис. співробітників⁵.

Позитивні тенденції прискореного розвитку сфери інформаційно-комунікаційних послуг в довгостроковому періоді посилять реформа вітчизняної освіти, яка підвищить якість знань і навичок як IT-фахівців, так і юристів, що спеціалізуються на інтелектуальній власності. При цьому важливо державним інститутам позиціонувати Україну на міжнародній арені як одного з кращих IT-хабів у Східній Європі із високою інженерною культурою, конкурентоспроможного на глобальному ринку, що дасть можливість національному ринку розроблення програмного забезпечення зростати.

Розвиток вітчизняної IT-індустрії також визнано у світовому співтоваристві. Зокрема, під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі один з головних блокчейн-експертів в світі Дон Тапскотт (Канада) представив блокчейн- карту з 14 країн-лідерів, до якої увійшла і Україна⁶. Згідно з прогнозами, наведеними у дослідженні PwC, до 2025 року галузь може зрости до \$8,4 млрд, а кількість робочих місць збільшиться у майже 2,5 рази – до понад 240 тис. осіб⁷.

Наступним важливим напрямом розвитку молодіжного підприємництва є його участь у функціонуванні сучасних високотехнологічних індустріальних парків України, яких з 2013 року, відповідно до Закону України

«Про індустріальні парки», створено 38 індустріальних парків, але лише 29 з них включено до Реєстру індустріальних парків⁸.

¹ Проникновение интернета в Украине. IV квартал 2016 года. *Factum Group Ukraine*.

<http://inau.ua/sites/default/files/file/1701/iv_kvartal_2016.pptx>.

² Інтернет та кабельне телебачення (Показники наведені без урахування даних АРК та м. Севастополя, а також частини зони проведення антитерористичної операції). <<http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=150&language=uk>>.

³ Штука, Н. *Навіщо бізнесу сучасні IT-технології*. <<https://biz.nv.ua/ukr/publications/navishcho-biznesu-suchasni-it-vinakhodi-454396.html>>.

⁴ Розвиток інформаційного суспільства в Україні у 2016р.: основні тенденції, фактори впливу та стан IT-індустрії/ <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/infor_suspil-6d51e.pdf>.

⁵ Розвиток інформаційного суспільства в Україні у 2016р.: основні тенденції, фактори впливу та стан IT-індустрії. <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/infor_suspil-6d51e.pdf>.

⁶ Звіт Всесвітнього економічного форуму «Готовність до майбутнього виробництва 2018».

<<https://mind.ua/publications/20180876-do-majbutnogo-ne-gotovi-vef-ociniv-virobnichij-potencial-ukrayini>>.

⁷ Результати дослідження PwC: український IT-ринок щорічно зростає, але є ризик стагнації.

<<https://www.imena.ua/blog/pwc-about-it-ua/>>.

⁸ *Індустріальні парки в Україні*. <<http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>>.

Ж. Важливим чинником стимулювання розвитку підприємництва є доступні для молодих підприємців засоби фінансування його розвитку. Найбільш поширеним і успішним для започаткування власної справи у сфері реалізації високотехнологічних стартапів є громадське фінансування. Так, впродовж 2017р. топ-20 українських проектів на Kickstarter і Indiegogo залучили близько 2 млн дол¹. Вже у березні 2018 року компанія Sproot Tech вивела на краудфандинговий майданчик Indiegogo свою LED-лампу UniColor і збрала необхідні 10 тис. дол за один день².

Для зрілого національного підприємництва також важливою є можливість доступу до фінансових ресурсів вітчизняного ринку капіталу. Проведений аналіз 20-ти первинних публічних розміщень акцій (IPO) впродовж 2005-2014рр. і 38 приватних (PP), які порівняно з публічними характеризуються нижчими вимогами до компаній, показав, що переважно низька ліквідність українських фондових бірж зумовила здійснення IPO вітчизняними компаніями на міжнародних фондових ринках. Найбільший обсяг капіталу залучили підприємства аграрної сфери, сектору нерухомості та металургії³. Компанії сектору страхування, роздрібною торгівлі та машинобудування залучали кошти для подальшого розвитку за допомогою незначних за обсягом приватних розміщень акцій та випуском облігацій.

Основними факторами на мікрорівні, які визначали розвиток IPO українських компаній, були: розвиток галузі в цілому та потреба у капіталі; структура компанії; бухгалтерська звітність підприємств; капіталізація компаній; поінформованість компаній про переваги IPO. На макрорівні можна виокремити такі фактори, що впливали на первинне публічне розміщення акцій українських компаній: політична та економічна ситуація в країні; законодавча та нормативно-правова база; внесок держави в розвиток міжнародної торгівлі; реформування фондового ринку в Україні і можливість проведення IPO. На глобальному рівні основними чинниками впливу на розвиток IPO українських компаній залишились: ситуація на міжнародних фінансових ринках; попит на акції підприємств з конкретної галузі в країні⁴.

Подібно до традиційного IPO важливим стає застосування ICO, що дозволяє компаніям залучати кошти, надаючи натомість частку в капіталі (Security Tokens – аналоги акцій) або доступ до товарів і послуг, створених емітентом (Utility Tokens), які передбачають першочерговий доступ або істотну знижку.

Впродовж 2017 року фондування, отримуване проектами від ICO, досягло майже 4 млрд дол, що більш ніж удвічі перевищувало обсяг венчурних інвестицій в проекти, пов'язані з блокчейном. Однак Україна дане вікно можливостей із залучення капіталу в реальний сектор все ще не застосовує. Серед 32-х проведених українськими компаніями ICO – немає компаній з реального сектора, хоча вони мають суттєву конкурентну перевагу і зберігають більшу привабливість на ринку ICO. Важливо зрозуміти, що продаж токенів – це новий інструмент, а не новий ринок. А малі і середні підприємства, що приносять інвестору 10-15% доходу в доларовому виразі – це якраз ті привабливі проекти, в які хочуть вкласти свої 7-10% активів, що перебувають в управлінні, інвестиційні фонди світу, – стверджують експерти⁵.

¹ ТОП-20 українських стартапів на краудфандінгу у 2017 році. <<http://uprom.info/news/other/startapi/top-20-ukrayinskih-startapiv-na-kraudfanding-u-2017-rotsi/>>.

² Українська лампа UniColor лише за день збрала кошти на Indiegogo. <<https://nv.ua/ukr/techno/made-in-ukraine/ukrajinska-lampa-unicolor-lishe-za-den-zibrala-koshti-na-indiegogo-2457607.html>>.

³ Bloomberg. <<http://www.bloomberg.com>>.

⁴ Стефанишин, М. (2014). Розвиток IPO українських компаній в контексті глобалізації. *Економічний простір*, 82. Дніпропетровськ:ПДАБА.

⁵ Кукуруза, Г. (2016). Як залучити мільйони у бізнес. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kykyruza_g/jak-zaluchiti-miljoni-v-biznes-ne-vikhodjachi-z-ofisu-2453745.html>.

Таким чином, виважене врахування позитивного світового досвіду і визначених нами факторів впливу на розвиток інноваційного підприємництва, в тім числі інституційних та фінансових інструментів, сприятиме набуттю технічної і технологічної конкурентоспроможності українських підприємств у глобалізованому світі.

References:

1. Hrytsenko, A. (2016). Ukrayinske ekonomichne dyvo, abo Kudy vedut reformy? [The Ukrainian economic miracle, or Where do the reforms lead?]. *Dzerkalo tyzhnya* [The Mirror of the week], no. 22. <<http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ukrayinske-ekonomichne-divo-abo-kudi-vedut-reformi-.html>> [in Ukrainian].
2. Bazhal, Yu.M. (2016). Mistse i rol maloho biznesu v innovatsiyniy modeli ekonomichnoho rozvytku [The place and role of small business in an innovative model of economic development]. *Problemy innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku. Seriya : Ekonomika ta menedzhment* [Problems of innovation and investment development. Series: Economics and Management], no. 9, 43-46. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2016_9_6> [in Ukrainian].
3. Syzonenko, V.O Evolyutsiya pidpryyemnystva v konteksti instytutsionalnoyi teorii [The Evolution of entrepreneurship in the context of institutional theory] <http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/sizonenko-v-entrepreneurship-development-n-a-context-of-the-institutional-theo_18589.pdf> [in Ukrainian].
4. Shumpeter, J.A. (2008). *Teoriya jekonomicheskogo razvitija* [The Theory of Economic Development]. Moscow: Eksmo. [in Russian].
5. Druker, P. (2007). *Biznes i innovacii* [Business and Innovations]. Moscow: OOO I.D. Vil'jams. [in Russian].
6. Zvit Vsesvitnoho ekonomichnoho forumu "Hotovnist do maybutnoho vyrobnyctva 2018" [The Report of the World Economic Forum "Readiness for Future Innovation in 2018"]<<https://mind.ua/publications/20180876-do-majbutnogo-ne-gotovi-vef-ociniv-virobnichij-potencial-ukraini>> [in Ukrainian].
7. *Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [The site of the State Statistics Service of Ukraine]. <<http://www.ukrstat.gov.ua>>[in Ukrainian].
8. Prometheus zibrav 515 tysiach hryven za 40 dnev [Prometheus collected UAH 515 thousand in 40 days]. <<http://www.epravda.com.ua/news/2016/07/25/600297/>>[in Ukrainian].
9. Pokidina, V.V. Universytety ta biznes: mizhnatsionalnyi riven rozpovsiudzhennia ta perspektyvy dlia Ukrainy. [Universities and business: international level of distribution and prospects for Ukraine] <<http://costua.com/news/421-college-business-cooperation>> [in Ukrainian].
10. Yevrostat, Zvit pro hlobalnu konkurentospromozhnist (2015-2016 roky) [The Eurostat, The Global Competitiveness Report (2015-2016)]. <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>> [in Ukrainian].
11. Dopovid viddilu rozvidky "Economist": Zakryttia urazlyvosti shchodo navychok: kompanii ta koledzhi, shcho spivpratsiuiut u zminakh (2014) [The Intelligence Department Report "The Economist": Closing of the Vulnerabilities concerning the skills: Companies and Colleges that cooperate in Changes (2014)]. [in Ukrainian].
12. M.Oliarnyk Yak kompaniia IT-haluzi Ukrainy vyhraie \$ 1 mlrd., – khol GlobalLogic Ihor Biieda [How the company of the IT industry of Ukraine will win \$ 1 billion, – GlobalLogic hall Igor Bieda]. <<https://nv.ua/ukr/techno/it-industry/jak-it-industrija-ukrajini-viroste-na-1-mlrd-holova-globallogic-ihor-bida-2451130.htm>> [in Ukrainian].
13. Minekonomrozvytku pidrakhovalo kilkist vysokotekhnolohichnykh startapiv v Ukraini [The Ministry of Economic Development has estimated the number of high-tech start-ups in Ukraine]. *UNIAN*. <<https://economics.unian.ua/other/2255511-menkonomrozvitku-pidrahuvalo-kilkist-visokotekhnologichnih-startapiv-v-ukrajini.html>> [in Ukrainian].
14. Pronyknovenie Internetu v ukraini. Ivakvartal 2016 roku [Penetration of the Internet in Ukraine. The IV quarter of 2016]. *Factum Group Ukraina* [The Factum Group Ukraine]. <http://inau.ua/sites/default/files/file/1701/iv_kvartal_2016.pptx> [in Ukrainian].
15. Internet ta kabelne telebachennia (Pokazyky navedeni bez urakhuvannya danih ARK ta m. Sevastopolya, a takozhchastiy zony proveniennya antyteroryistychnoy operatsiii) [The Internet and cable television (Indicators are given without taking into account the data

- of the Crimea and the city of Sevastopol, as well as parts of the area of the anti-terrorist operation)]. <<http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=150&language=uk>> [in Ukrainian].
16. Shtuka, N. Navyshche biznes takykh-IT-tekhnolohii [Why do the business of such IT-technologies is needed]. <<https://biz.nv.ua/ukr/publications/navishcho-biznesu-suchasni-it-vinakhodi-454396.html>> [in Ukrainian].
17. Rozvytok informatsiinoi sluzhby v Ukraini na 2016 r.: osnovni tendentsii, faktory, shcho pidliahaiut vstanovlenniu IT-industrii [The development of the information service in Ukraine in 2016: the main trends, factors to be set for the IT industry]. <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/infor_suspil-6d51e.pdf> [in Ukrainian].
18. Rezultaty rozpovsiudzhennia PwC: ukrainskyi IT-rynek shchorichno zrostaie, ale sche je ryzyk stahnatsii [The PwC study results: The Ukrainian IT market is growing year by year, but there is a risk of stagnation.]. <<https://www.imena.ua/blog/pwc-about-it-ua/>> [in Ukrainian].
19. Industrialni parky v Ukraini [The Industrial parks in Ukraine]. <<http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>> [in Ukrainian].
20. TOP-20 ukrainskykh startovykh krokfandinhu v 2017 rotsi [TOP-20 Ukrainian start-up crowdfunding in 2017]. <<http://uprom.info/news/other/startapi/top-20-ukrayinskih-startapiv-na-kraudfanding-u-2017-rotsi/>> [in Ukrainian].
21. Ukrainska lampa UniColor viddaie yii hroshi na kosmichnyi rynek Indiho [The Ukrainian lamp Unicolor gives her money to the Indigo space market]. <<https://nv.ua/ukr/techno/made-in-ukraine/ukrajinska-lampa-unicolor-lishea-za-den-zibrala-koshti-na-indiegogo-2457607.html>> [in Ukrainian].
22. *Bloomberg*. <<http://www.bloomberg.com>> [in English].
23. Stefanyshyn, M. (2014). Rozvytok IRO ukrainskykh kompanii u konteksti hlobalnoi diialnosti [The Development of IRO of Ukrainian companies in the context of global activity]. *Ekonomichnyi prostir: Zbirnyk naukovykh prats* [The Economic space: Collection of scientific works], no. 82. [in Ukrainian].
24. Kukuza, H. (2016). Yak zaluchyty miliony u biznes [How to involve millions to business]. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kykyruza_g/jak-zaluchiti-miljoni-v-biznes-ne-vikhodjachi-z-ofisu-2453745.html> [in Ukrainian].